

УДК 354.1

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2023.3.4>

ПОЛІТИЧНІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Гамалюк Б. М. – кандидат наук з державного управління, провідний юрисконсульт Івано-Франківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України
ORCID: 0000-0002-0986-1259

Стаття присвячена дослідженню особливостей використання персональних даних під час впровадження концепції електронної держави. Актуальність вивчення цього питання полягає в тому, що відносини з приводу обробки та захисту персональних даних на міжнародному та національних рівнях, сьогодні сформовані в окремий публічний інститут міжнародної та національної політики. Настає епоха цифрових технологій, тому політичні та адміністративні напрями державотворення передбачають зміну нормативної бази, перегляд взаємодії владних структур, формування нових освітніх програм та оновлення і розширення парадигм суспільства.

З'ясовано, що формування цифрової демократії у сучасних умовах зумовлює функціонування правових механізмів із адміністрування та захисту персональних даних, як обов'язкового елементу та юридичної гарантії у побудові системи електронного уряду (e-Government), електронної комерційної діяльності (e-Business), електронного здоров'я (e-Health), електронної освіти (e-Learning), електронної зайнятості (e-Employment), електронної наукової діяльності (e-Science), тощо. Таким чином, питання автономії особи та її приватності в багатьох аспектах залежить від доступу та можливості використання персональних даних. Крім того, загроза несанкціонованого використання персональних даних, із врахуванням діджиталізації, може призвести до порушення важливих суспільних відносин та нанесення значних матеріальних збитків, як державі в цілому так і окремій фізичній особі.

Доведено, що публічно-правовий контекст сучасних інституційних вимог з приводу обробки і захисту персональних даних має змінюватися та вдосконалюватися, це також стосується і організаційної та функціональної системи органів публічної влади України. В зв'язку з цим має відбуватися зміна суспільної парадигми, стосовно цінності персональних даних, їх збереження та захисту, як важливого елементу побудови демократичної держави в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: адміністрування, влада, правовий режим, захист персональних даних, конфіденційна інформація, публічне управління, публічноуправлінська діяльність.

Hamaliuk B. M. Political and administrative aspects of public administration in the personal data protection system

The article investigates the peculiarities of using personal data while implementing the concept of the electronic state. The relevance of studying this issue lies in the fact that relations regarding the processing and protecting personal data at the international and national levels are formed today into separate public institutes of international and national policy. The era of digital technologies is coming. Therefore, state-building's political and administrative directions involve a change in the regulatory framework, a review of the interaction of power structures, the formation of new educational programs, and the renewal and expansion of societal paradigms.

The formation of digital democracy under current conditions requires the functioning of legal mechanisms for the administration and protection of personal data as a mandatory element and legal guarantee in the construction of the system of electronic government (e-Government), electronic business (e-Business), electronic health (e-Health), electronic learning (e-Learning), electronic employment (e-Employment), electronic science (e-Science), etc. Thus, the issue of personal autonomy and privacy depends on access and the possibility of using personal data. In addition, the threat of unauthorized use of personal data, considering digitalization, can lead to the violation of significant social relations and the infliction of substantial material losses to both the state and an individual.

It is proved that the public and legal context of modern institutional requirements regarding the processing and protection of personal data should be modified and improved. It also applies

to the organizational and functional system of public authorities of Ukraine. In this regard, there should be a change in the social paradigm regarding the value of personal data, their preservation and protection, as an essential element of building a democratic state in the information society.

Key words: *administration, power, legal regime, personal data protection, confidential information, public administration, public management activities.*

Постановка проблеми. Стрімке поширення інформаційних технологій стало базисом для перетворення комунікативної складової національної та міжнародної системи публічного управління та розвитку нових форм взаємодії держави і людини, переорієнтації виробництва, форм зайнятості населення, системи взаємодії громадськості, зміни процесів прийняття управлінських рішень і укладення правочинів тощо. В основі цих відносин є комунікативний процес із надання, передачі, ідентифікації, зберігання і використання інформаційних даних. Як наслідок відбулася об'єктивно обумовлена регуляція в публічному управлінні із адміністрування, захисту, оброблення та обліку інформації. В зв'язку із цим категорія персональних даних особи, стала особливим видом інформації, стосовно якої, законодавством встановлено окремий правовий режим використання. В контексті інформаційної доктрини сервісної держави, побудова якої відбувається зараз в Україні, несанкціоноване використання персональних даних особи у системі управління, її оприлюднення, є протиправним діянням і розглядаються як порушення прав людини та встановлених засад системи організації публічних відносин. При цьому треба зауважити, що право на повагу до приватного життя та право на захист персональних даних є різними правами, але за змістом вони тісно пов'язані і тому розглядаються спільно в контексті. Згідно Конституції України, не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків визначених законом. Тому актуальність теми не викликає ніяких сумнівів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що в нашій державі відбувається зміна ідеологічної парадигми, де захист персональних даних є важливим чинником в системі перетворення комунікативної складової національної та міжнародної системи публічного управління. Серед авторів, чії дослідження підтверджують важливість системи захисту персональних даних в публічному управлінні, можна назвати таких як Т.О. Гуржій, А.В. Пазюк, О.О. Кулініч, І.М. Сопілко, О.Г. Середа, О. С. Кізлова, А.Л. Петрицький та ін.

Загалом, аналіз останніх досліджень свідчить про необхідність системного та міждисциплінарного підходу до державного управління у сфері захисту персональних даних, що враховує правові, економічні, соціальні, та безпекові аспекти.

Мета статті – розкрити ключові міжнародні та національні виміри ефективного публічного управління в сфері захисту персональних даних особи, шляхів удосконалення та правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Сучасне застосування доктрини сервісно-орієнтованого публічного управління із поєднанням соціальних комунікаційних можливостей, що надали SMART технології, призвело до формування нової світоглядної концепції під назвою «електронна держава» [1, с. 166]. Ідеологічною основою даної концепції стали вчення про державу, яка орієнтована на споживача у формі сервісної організації, де держава не керує суспільством, а надає послуги, а її резиденти є не прохачами у відносинах з органами публічної влади, а споживачами цих послуг. Саме технологічні новації із надання, ідентифікації, зберігання, обліку, обробки, використання та оприлюднення інформаційних даних створили нові перспективи в розробці цифрових платформ публічного управління: електронного уряду (e-Government), електронної комерційної діяльності (e-Business), електронного здоров'я (e-Health), електронної освіти (e-Learning), електронної

зайнятості (e-Employment), електронної наукової діяльності (e-Science), тощо. Одночасно, дані можливості принесли певні виклики в частині можливих зловживань системи управління інформаційними даними та порушень прав особи, і це зокрема торкається несанкціонованого використання персональних даних особи. Тому адміністрування та захист персональних даних, є пріоритетним напрямком та юридичною гарантією у побудові комунікативних відносин публічної влади у демократичному суспільстві та захисту прав особи [5, с. 10]. Крім того, при підписанні Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та ряду міжнародних договорів, Україна як суб'єкт міжнародних відносин взяла на себе зобов'язання, що її основні правові новели, які стосуються інформаційно-комунікативного середовища та використання персональних даних, будуть відповідати міжнародним вимогам безпеки. Так, згідно Цифрового порядку денного для Європи, Україна, як учасниця договору про асоціацію з ЄС взяла на себе зобов'язання і має забезпечити: 1) формування єдиного цифрового ринку; 2) розвитку інтероперабельності; (експлуатаційної сумісності) і стандартів; 3) розвитку довіри і безпеки користувачів онлайн-транзакцій; 4) розвитку швидкого Інтернету; 5) розвитку наукових досліджень та інновацій; 6) підвищення електронних навичок; 7) використання інформаційно-комунікативних технологій для вирішення соціальних проблем. Зрозуміло, що без ефективною системою захисту персональних даних, ці напрямки Цифрового порядку денного для Європи, Україна забезпечити не зможе [5, с. 9].

Історично, вперше міжнародно-нормативне закріплення захисту персональних даних здійснено в міжнародних договорах з прав людини, як складова права на приватність. Так, статтею 17 Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права 1966 року передбачено: «1. Ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. 2. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань» [8]. Аналогічне за змістом положення включене і до статті 16 Конвенції про права дитини 1989 року. Статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року передбачено: «Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції» [6]. В подальшому, в рамках Організації з економічного співробітництва та розвитку були прийняті «Керівні принципи зі захисту недоторканності приватного життя і транскордонних потоків персональних даних» від 23 вересня 1980 року – нова редакція яких, була ухвалена у 2013 році. Також, серед історично-знакових міжнародних актів, треба відзначити резолюцію № 95 (XLV) Генеральної Асамблеї ООН, якою затверджені «Керівні принципи регулювання комп'ютерних файлів, які містять персональні дані» (англ. Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files).

Особливу роль у системі правового регулювання та захисту персональних даних відіграє практика Європейського суду з прав людини. Зокрема, правові позиції рішень Європейського суду з прав людини є джерелом права та яскраво ілюструють важливість захисту персональних даних як суспільної категорії. Так у рішенні від 26.04.1987 справа «Леандер проти Швеції» Європейський суд з прав людини вперше зазначив, що зберігання державними органами інформації про особу є втручанням у її право на повагу до приватного життя, а відтак таке втручання повинне відповідати вимогам, викладеним у частині 2 статті 8 Конвенції. В подальшому Європейський суд вказав, що держава повинна також вживати розумних заходів із метою дотримання права особи на повагу до її приватного життя (а відтак і права на захист персональних даних) із боку приватних суб'єктів. Серед знакових справ слід відмітити наступні справи, як: «Gaskin v. The United Kingdom» (заява № 10454/83, рішення від 07/07/1989), щодо обмеження доступу особи до її персональних даних (документів щодо виховання дитини опікуном/приймачами батьками) в частині відсутності незалежного органу, який би розгля-

нув клопотання щодо надання доступу; «Leander v. Sweden» (заява № 9248/81), щодо законності ведення таємного реєстру поліції та проведення перевірки особи за наявною у ньому інформацією перед зайняттям низки посад; «M.S. v. Sweden» (заява № 34209/92, рішення від 27/08/1997), щодо передачею лікарнею медичної інформації про особу на запит державного органу; «K.U. v. Finland» (заява № 2872/02, рішення від 02/12/2008); – «Amann v. Switzerland» (заява № 27798/95, рішення від 16/02/2000) з приводу прослуховування телефонних розмов та зберігання інформації про особу; «Rotaru v. Romania» (заява № 28341/95, рішення від 04/05/2000) стосовно ведення службою безпеки таємного реєстру; «I. v. Finland» (заява № 20511/03, рішення від 17/07/2008) стосовно відсутності обліку фактів щодо надання доступу до медичної документації заявниці, що призвело до неможливості встановлення особи, яка ймовірно поширила інформацію, що містилася у ній; «K.H. and Others v. Slovakia» (заява № 32881/04, рішення від 06/11/2009) стосовно ненадання лікарнею заявникам копій їх медичної документації, та інші [9].

Враховуючи правові позиції рішень Європейського суду з прав людини 28 січня 1981 року та наявний політично-правовий інтерес, Радою Європи була прийнята Конвенція № 108 «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних». Цей документ став першим у цій сфері. В документі викладено ключові принципи обробки персональних даних, права особи у зв'язку з обробкою її персональних даних, базові норми щодо транскордонної передачі даних. В подальшому 8 листопада 2001 року, було прийнято Додатковий протокол, який деталізував положення Конвенції в частині, що стосується транскордонної передачі даних, та містив нові положення щодо необхідності створення Сторонами Конвенції наглядового органу, який би здійснював контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних. У зв'язку з цим Радою Європи було засновано *ad hoc* Комітет з питань захисту персональних даних, метою діяльності якого є розробка оновленого проекту Конвенції. Даним Комітетом були розроблені методологічні основи, які формували правову позицію стосовно використання персональних даних у країнах ЄС, такі як: Рекомендація № R (97) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи щодо захисту медичних даних; Рекомендація № R (91) 10 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи щодо передачі третім сторонам персональних даних, що знаходяться у віданні державних органів; Рекомендація № R (89) 2 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист персональних даних, які використовуються для потреб працевлаштування; Рекомендація № R (87) 15 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи щодо використання персональних даних у секторі поліції. Серед міжнародних документів, на які слід також звернути увагу, це Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року. У 2016 році, коли законодавство Європейського Союзу було вже сформовано прийнятий регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС від 27 квітня 2016 року. Регламент замінює Директиву про захист даних.

На національному рівні ключовими документами у сфері захисту персональних даних є Конституція України, Закони України «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації», «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», «Про захист прав споживачів», «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні комунікації», нормативно-регуляторні документи у сфері захисту персональних даних прийняті Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та інші нормативні акти.

Закон України «Про захист персональних даних» [11], набрав чинності у січні 2011 р. На виконання його завдань у 2012 р. було створено Державну службу України з питань захисту персональних даних, яка проіснувала два роки. Після

її ліквідації повноваження з приводу захисту персональних даних перейшли до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 8 січня 2014 року № 1/02–14 було затверджено: Типовий порядок обробки персональних даних; Порядок здійснення Уповноваженим ВРУ контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних; Порядок повідомлення Уповноваженого ВРУ з прав людини про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації [10].

Відповідно до статті 32 Конституції України «Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації» [7].

Положення цієї статті було роз'яснено в рішенні Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року. Крім цього, певний інтерес з точки зору захисту персональних даних становить рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка).

При цьому право на захист персональних даних не є абсолютним, воно має бути приведене у відповідність з іншими правами, а саме свободою вираження поглядів, правом доступу до документів, свободою художньої творчості і науково-дослідницької діяльності, реалізацією права на працю, правом на медичне обслуговування, захистом власності, здійсненням правоохоронної діяльності тощо.

Так, наприклад резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 жовтня 2003 року була прийнята Міжнародна Декларація про генетичні дані людини, які безсумнівно відносимо до категорії персональних даних особи. Згідно зі статтею 5 зазначеної декларації, передбачено право держави у використанні генетичних даних людини для судової медицини, здійснення судочинства по цивільних, кримінальних й інших справах тощо. Згідно міжнародних стандартів умовою впровадження цієї методики є належним чином на законодавчому рівні сформований інститут молекулярно-генетичної судової експертизи та відповідне кадрове забезпечення із наявною системою акредитованих судово-експертних установ з ліцензованими лабораторіями [2, с. 196]. Верховною Радою України 09.07.2022 був прийнятий Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини», що надає можливість формування державного реєстру персональних даних «Електронний реєстр геномної інформації людини», як джерела доказування для встановлення юридичних фактів.

На даний час в Україні відбувається інтенсивне впровадження стандартів ЄС в сфері цифрової трансформації суспільних відносин. В зв'язку з чим були запроваджені системи електронного уряду (e-Government), електронної комерційної діяльності (e-Business), електронного здоров'я (e-Health), електронної освіти (e-Learning), електронної зайнятості (e-Employment), електронної наукової діяль-

ності (e-Science), тощо. У 2018 році як у праві Ради Європи (Оновлена Конвенція 108 із змінами, внесеними Протоколом СЕТС № 223), так і в праві ЄС (прийняття Загального регламенту захисту персональних даних та Директиви 2016/680/EU) відбулись реформи та модернізація правил захисту права на захист персональних даних. Відповідно до вимог вказаних міжнародних актів для забезпечення ефективного захисту персональних даних у національному законодавстві держав мають бути запроваджені незалежні контролюючі органи [4].

В зв'язку з чим українські парламентарі розробили 2 законопроекти, а саме нову редакцію закону «Про захист персональних даних», законопроект від 07.06.2021 № 5628 та законопроект «Про Національну комісію з питань захисту персональних даних та доступу до публічної інформації» від 18.10.2021 № 6177 [3].

Висновки. Таким чином, формування електронної взаємодії у сучасних комунікаціях зумовлює функціонування оновлених правових механізмів із адміністрування та захисту персональних даних, як обов'язкового елементу та юридичної гарантії у побудові сучасної цифрової держави. Шлях до створення ефективного публічного управління із захисту персональних даних є: покращення інституційної системи; перехід на європейські стандарти та імплементація їх у національне законодавство, удосконалення механізмів захисту прав особи у випадку порушення її прав тощо.

Наразі державна політика зі створення дієвої системи захисту персональних даних в Україні, лиш формується. Також, через воєнні дії на території України особливої актуальності набуває даний інститут в розрізі національної безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гамалюк Б. М. Електронна економіка та діджиталізація господарської діяльності. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні : збірник матеріалів наук.-практ. конф. (06.12.2019). Львів : ЛьвДУВС, 2019. С. 166–168.
2. Гамалюк Б. М., Ходирева І. Т. Окремі питання правового регулювання судової молекулярно-генетичної експертизи та обліку генетичних ознак людини. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2(98). С. 190–201. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.98.190-201>
3. Гілевич Л. Як відбувається реформа законодавства про захист персональних даних в Україні. Інформаційно-правова система Ліга:Закон. від 17.10.2021. URL: https://biz.ligazakon.net/news/207564_yak-vdbuvatsya-reforma-zakonodavstva-pro-zakhist-personalnikh-danikh-v-ukran (дата звернення: 27.06.2023).
4. До законопроекту за реєстр. № 6177 від 18.10.2021 «Про Національну комісію з питань захисту персональних даних та доступу до публічної інформації»: Пояснювальна записка суб'єкта законодавчої ініціативи URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72992
5. В. М. Адам, М. С. Долинська та ін. Електронні сервіси в господарській діяльності : навч. посібник / за ред. М. С. Долинської. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 282 с.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 28.06.2023).
7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 28.06.2023).
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Пакт ООН від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 04.01.2023).
9. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. Київ : К.І.С., 2020. 432 с.
10. Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних : Наказ Уповноваженого ВР України з прав людини № 1/02-14 від 08.01.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text (дата звернення 04.01.2023).

11. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення 04.01.2023).

REFERENCES:

1. Hamaliuk B.M. (2019) Elektronna ekonomika ta didzhitalizatsiia hospodarskoi diialnosti. Teoretyko-prykladni problemy pravovoho rehuliuвання v Ukraini : zbirnyk materialiv nauk.-prakt. konf. Lviv : LvDUVS [in Ukrainian].

2. Hamaliuk, B. M., Khodyrieva, I. T. (2022) Okremi pytannia pravovoho rehuliuвання sudovoi molekuliarno-henetychnoi ekspertyzy ta obliku henetychnykh oznak liudyny. *Visnyk LDUVS im. E. O. Didorenka*, 2(98), 190–201. [in Ukrainian].

3. Hilevych L. (2021) Yak vidbuvaietsia reforma zakonodavstva pro zakhyst personalnykh danykh v Ukraini. Informatsiino-pravova systema Liha : Zakon. 17.10.2021. URL: https://biz.ligazakon.net/news/207564_yak-vdbuvatsya-reforma-zakonodavstva-pro-zakhyst-personalnikh-danikh-v-ukran (data zvernennia: 27.06.2023 [in Ukrainian].

4. Do zakonoproektu za reiestr. № 6177 vid 18.10.2021 «Pro Natsionalnu komisiuu z pytan zakhystu personalnykh danykh ta dostupu do publichnoi informatsii»: Poiasniuvalna zapyska sub'iektu zakonodavchoi initsiatyvy. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72992 [in Ukrainian].

5. V. M. Adam, M. S. Dolynska et al. (2020) Elektronni servisy v hospodarskii diialnosti: navch. posibnyk. M. S. Dolynskoi (Ed.). Lviv : LvDUVS, 2020. 282 s. [in Ukrainian].

6. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] (1950): Konventsiiia Rady Yevropy vid 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvernennia: 28.06.2023).

7. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 (1996) N . p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava: Pakt OON vid 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

9. Posibnyk z yevropeiskoho prava u sferi zakhystu personalnykh danykh (2020). Kyiv : K.I.S. [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia dokumentiv u sferi zakhystu personalnykh danykh : Nakaz Upovnovazhenoho VR Ukrainy z prav liudyny № 1/02-14 vid 08.01.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text

11. Pro zakhyst personalnykh danykh : Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 r. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>